

Ukrcaj na parobrodu „Knez“

Josip Splivalo, S. Francisko, California

I. MALI PREDAH

Moj dolazak kući nakon iskrcaja s parobroda »Marija Imakulata« bio je nešto drukčiji nego prvašnji, jer je ovo bio najdulji od svih mojih dotadašnjih ukrcaja, bila je to duga plovidba. A u ono se vrijeme smatralo, da su već odrasli oni, koji su plovili na »lungo corso«.

I ovog su me puta moji radosno dočekali. Majka je bila neobično vesela što me poslije šest mjeseci ponovno vidi. Dadoh joj odmah svoj mali poklon, koji sam joj donio, limenku kakao-a. Suze sreće orosiše njeno drago lice. Dobro sam znao, da mama voli kakao, pa sam ga stoga i donio. Ocu i sestri Katici nisam donio poklona, ali sam bio veseo, što svima mogu pokazati svoju malu uštedevinu u novcu. Nije toga bilo previše, ali svakako više nego na prvašnjim putovanjima.

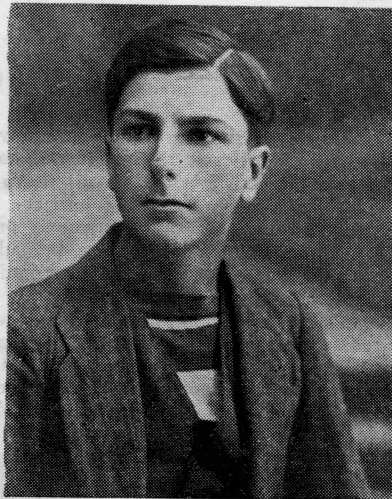
Neki su me od mojih seljana pred svojim kućama čekali kad su čuli da dolazim. Takav je uvijek bio običaj dočekati povratnika, da ga pozdrave, i da vide koliko je prtljage kući donio i koliko se promijenio. Oni su ovog puta bili sigurno razočarani videći da kući dolazim s manje robe nego što sam ponio. Oni nijesu znali, da sam se bio oslobodio onog velikog i debelog kaputa, što ga je bila spremila brižna sestra kad sam išao u Afriku, a nije bilo ni onih nekoliko prsluka, koji mi za ništa nisu bili potrebni. To sam sve bio zamijenio za datule i naranče-tangerine. Ono što sam poderao nijesam nadomjestio novim, već sam teško zaradeni novac štedio, da što više dođe do kuće.

Sjedeći na pižulu pred kućom, kao po običaju, čekala je starica Janjka (nazivali su je Janjkom, jer je bila rodom iz Janjine), da me pozdravi. Ona bi tako uvijek dočekivala ljude s mora ili iz dalekog svijeta u nadi, da će joj pasti u pregaču poneka srebrena kruna. Janjki ta milostinja nije bila potrebna, imala je kuću i baštinu, koju je obrađivala dok su joj staračke snage dopuštale. Kad je iznemogla, nije htjela prodavati ni komadić svoga zemljišta, da bi bolje preživjela; sve je ostavila susjedu kome je tako pala kruška u krilo.

Obiknuti se na život u selu nakon šest mjeseci lutanja po tuđim morima i lukama, bilo mi je teže nego na prvašnjim povratcima. Ali me prekrasna okolica ubrzo ponovo osvoji. Ne samo okolica, nego i svaki i najmanji kutić, koji sam iz ranog djetinjstva tako dobro poznao. Obilazio sam sva mjesta gdje sam napinjao pločice za hvatanje ptica grmuša i kosova, bunar žive vode u Potoku i onaj ispod Gabelina sela, i malu špilju ispod Gornjeg puta. Došao sam eto kući u ljetno doba i uživao sjediti za stol sa svojima na našoj terasi, koju smo uvijek u ljetno doba prekrivali tendom što se pružala prema podnevu. Bilo je to opet jedno naše toplo pelješko ljeto, a naša terasa s tendom izgledala je kao krma lokalnog putničkog parobroda. Divan je bio pogled na bujnu zelenu i rascvjetanu okolicu i gole kamene vrhunce sv. Jure i sv. Ilije. Osjećao sam se tako sretan i slobodan, da mogu nesmetano uživati u prirodi, a da me ne kori kap. Stipe Pederin, kao što je to činio dok sam bio ukrčan na parobrodu »Marija Imakulata«.

Kako je ugodnije bilo slušati pijev staglina (češljugara), kojih je bilo na stotine u borovim stablima u parku Suhora, nedaleko naše kuće, nego li pratiti ritmičko klopotanje stroja na brodu i buku, koju su pravili lanci u ventilatorima kad bi se brod valjao. S naše smo terase uživali krasnu i široku panoramu, pratili logere, trabakule i bracere, što su kanalom plovili, a gdjekad i po koju škunu. Neki bi jedrenjaci jedrili protiv vjetra dugim repiketama (križanjima) preko cijelog kanala; neki bi jedrili u krmu s punim jedriljem. O, kako su ono bile nezaboravne slike bijelih jedara, koje je para bacila u zapećak. Nestalo je slikovitosti, umrla je romantika na moru!

Motrio sam ove naše lijepe jedrenjake, brodove na zalazu slave i mislio na one moje drugove s brodova na paru, na ugljenare, i strojare i na njihov teški život. Kako su se ugljenari znojili i umarali pri gomilanju i bacanju ugljena u brod, kakav je ono život bio ložiti peći usred ljeta na mom posljednjem putovanju na »Mariji Imakulati« iz Trsta do Bone i natrag. Strojari su gonili ložače da jače lože, a ti su nesretni ljudi bili iscrpljeni i mokri kao

Josip Splivalo kao petnaestogodišnji dječak „mali“ na brodu „Knez“, zvan „mali Jozo od Kneza“

da su ispod tuša izašli. Sjećam se tako jednom, da nije bilo ni daška vjetrova, da ih barem malo obliže. Ventilatori na palubi i na ogradi povije stroja uporno su se okretali ne bi li uhvatili nešto vjetrića kojeg nije bilo ni za lijeka. I ti su eto mukotrpni ljudi izdržali!

Za šest mjeseci ukrcaja nijesam vidio ni bus zelenila i stoga su me sočni šumarci mog rodnog sela duševno i tjelesno krijepili. Velika se pažnja posvećivala zelenilu kod nas od pamtičijeka. Malo je bilo obitelji koje nijesu imale pokraj kuće zasađene voćke i borova stabla. Pred svakom kućom i oko nje bilo je odrina punih grožđa. Sasvim, da je malo vode bilo, djevojke su brižljivo njegovale cvijeće, a svaka je kuća imala barem jedan grm mirisave ruže, kojom bi se dičila. Tu je također bilo limuna i naranča kao i drugog voća. Cijeli je kraj bio obrađen, posvuda gusto posađene masline, smokve, rogači, bajami i orasi. Zemlje je bilo malo, pa se morala brižljivo obrađivati i najmanja škrapica. Kako je ugodna slika bila u rano proljeće, kad je sve bilo u cvatu! A nadasve kad bi minduli cvali među zelenim maslinama. Izgledalo bi kao da cvijeće mindula proviruje kroz granje maslina. Cijela je viganjska okolica u ono vrijeme izgledala kao divan perivoj.

Ljetno je vrijeme mog boravka brzo prolazilo, jer sam uvijek bio nečim zaposlen. A i kupanje nije se zaboravljalo, iako sam bio osamljen, jer su moji drugovi bili u svijetu ili negdje na ukrcaju. Moj susjed Anton Paravija bio je ukrčan na parobrodu »Daksa« a Anton Lonza na parobrodu »Jadro«. Ocu sam redovno pomagao pri opremanju mreža, krojenju i šivanju jedara, a za kućne poslove išao bih na Korčulu ili trknuo do Orebiča.

I na ribanje smo često išli: bacali popunice na »poštu« i maldane svakog dana išli na kanjce, kad bi vrijeme dopuštalo. Ići loviti kanjce uvijek je bilo zanimljivo, jer je lovina uvijek bila obilna. A znalo se desiti, da na jednoj tunji (povrazu) uhvatimo po dvije ili tri različite ribe kao kanjca, pirku i arbuna. Uloviti arbuna bilo je veliko zadovoljstvo, jer je ta riba i lijepa izgleda, sjaji se kao da je srebrena. Kad bi se u našem kanalu pojavila plava riba išli bi loviti vrnute i lokarde. A loviti njih bio je uvijek veliki događaj u našem kanalu, jer se moglo loviti jedino kad je bilo vjetrova za jedrenje i krstarenje oko te mase plivajuće ribe. U tim bi se prilikama sakupilo u kanalu sila kaica, barki i pasara. Moglo se je često vidjeti dvadeset, trideset i više jedrilica sa dvije do četiri tunje po krmi. Ali je i ovom načinu ribanja došao uskoro kraj. Nastalo je hladno jesensko vrijeme i napokon se i zima došuljala. Sad bi večerom išli u lov na lignje i uvijek bi uhvatili dovoljno ove tečne ribe, da se spremi u »lešo« ili iskuha dobar brodet s rižom. Ali, što sam se ja zaboravio i zanio svojim mladenačkim radostima, koje sam eto ponovno, barem na čas, proživljavao. Mjesto da opet odeš da plovim da zarađujem suhi mornarski kruh . . .

(Nastavit će se)